

Výročí letce Karla Kubánka

Vážení spoluobčané,

u příležitosti výročí vzniku Československé republiky si vás dovoluujeme pozvat na odhalení pamětní desky jilemnického rodáka letce ČSA pana Karla Kubánka, který by se dne 29. října dožil devadesáti let.

Pamětní deska bude odhalena v sobotu 28. října 2006 v 15 hodin na jeho rodném domě v čp. 104 ve Zvědavé uličce za účasti mnoha významných osobností.

Karel Kubánek – letec ČSA, jeden z těch, kteří nedoletěli.

Pochází ze staré jilemnické rodiny Kubánků, tkalců a obchodníků ve lněném a bavlněném zboží. Začátek živnosti sahá až do roku 1784. Narodil se 29. října 1916 v Jilemnici ve Zvědavé uličce čp. 104 jako první dítě Karla Kubánka a Ludmily rozené Weissové. Zde prožil své dětství i mládí jako skaut v lásce k přírodě a horám. Po své mamince, sestře Jana Weissé, zdědil umělecké sklony. Rád recitoval a psal básně.

Po maturitě na Exportní obchodní akademii v Jablonci n. N. nastoupil vojenskou službu. Ve vojenském leteckém učilišti v Prostějově absolvoval školu pro důstojníky letectva v záloze jako svobodník aspirant, 1. června 1938 byl jmenován pozorovatelem letcem a zařazen ke cvičné letce 3. leteckého pluku generála letce M. R. Štefánika. Působil ve Vajnorech, Malackách, Nitře a po zářijové mobilizaci 1938 v Medzilaborcích. O Vánocích 1938, kdy se již schylovalo k válce, byl ještě na řádné dovolené u rodičů v Jilemnici.

Po rozbití ČSR, vyhlášení autonomie Slovenska a obsazení jeho části Maďary byl 19. března 1939 „Prepustený z kmeňového stavu jako příslušník Protektorátu“. Po dobrodružné cestě celým Slovenskem se vrátil v dubnu 1939 domů do Jilemnice. Ihned se zapojil do vznikajícího domácího odboje proti okupantům ve skupině MUDr. Ladislava Nebeského. Začal také pátrat po možnostech odchodu za hranice, aby mohl bojovat za osvobození vlasti.

Spojil se se svými kamarády letci Karlem Kopalem z Tříče a Janem Vlkem ze Semil. Ve skupině, kterou organizoval pan Hyška ze Semil napojený na organizaci Obrana národa, se přesunuli přes Prahu na Ostravsko a v noci z 5. na 6. srpna 1939 přešli s dalšími letci u Bílého Kříže v Beskydech hranici do Polska. Přihlásili se do polského letectva a na konci srpna byli přesunuti k letecké jednotce v Demblině.

Na začátku září po přepadení Polska Německem a ničivém německém bombardování letiště následoval rychlý ústup do jihovýchodní části Polska směrem k rumunským hranicím. Přesunovali se pod vedením polského letce kapitána Korbuta pěšky s proviantem na formankách. Neustále jim hrozilo odstřelování německými letadly. Němcům patřil vzdušný prostor a střídali po všem co se na zemi hýbalo.

Na základě smlouvy s Německem přepadla 17. září 1939 Polsko od východu armáda Sovětského svazu. Českoslovenští letci ve službách polské armády byli mezi dvěma ohni. Za nimi Němci, před nimi Rusové. Nevěděli, který nepřítel je horší. Kapitán Korbut jednotce oznámil, že postupovat dále nemá smysl, Čechoslováky zbavil závazku vyplývajícího z vojenské přísahy složené v Demblinu a fakticky je propustil z polské armády. Polské uniformy odložili, jednotka se rozpadla. Karel a jeho 5 kamarádů se rozhodlo pokračovat v cestě k rumunským hranicím a dostat se co nejrychleji přes Rumunsko do Francie. Ve Sniatynu u rumunských hranic byli však zadrženi sovětskou policií a internováni. Večer téhož dne se jim ale podařilo z internace uprchnout. Rozhodli se pro přechod do Rumunska přes Podkarpatskou Rus, tehdy již obsazenou Maďary. První část jejich strastiplné a nebezpečné pouti skončila 10. října. Byli znovu tentokrát na maďarských hranicích zatčeni NKVD a odvezeni do vězení ve Stanislawově.

Po výsleších prošli věznicemi v Chersonu, Nikolajevě a Charkově. Zde byl Karel odsouzen na tři roky těžkých prací na dalekém severu. Byl odvezen s dalšími vězni na sever do Kandalakši, a pak dále na východ za polární kruh až za řeku Pečoru, kde byl jeden z nejsever-

nějších gulagů. Jeho kamarád Ladislav Smejkal odsouzený na pět let a transportovaný za polární kruh až po vypuknutí války sovětsko-německé v červnu 1941 se od spoluvězňů dozvěděl, že se pamatují na Kubánka, který asi před půlrokem v táboře za nelidských podmínek zemřel. Ladislav Smejkal měl to štěstí, že pobyt v táboře přežil. Dočkal se podpisu „Úmluvy mezi vládou Svazu sovětských socialistických republik a vládou Československé republiky o společném postupu ve válce proti Německu ze dne 18. července 1941“, podle které mohly být na území Sovětského svazu organizovány národní československé jednotky. Z tábora se dostal a vrátil se se Svobodovou armádou domů.

V roce 1947 byl Karlu Kubánkovi prezidentem Československé republiky udělen Československý válečný kříž 1939 „In memoriam“ a Československá vojenská medaile za zásluhy I. stupně. Až do roku 1989 nebylo žádoucí hovořit o tom, jak zahynul.

Dekretem Velitelství letectva a PVO z 1. 6. 1991 na základě morální a politické rehabilitace byl K. Kubánek mimořádně povýšen do hodnosti podplukovníka ve výslužbě in memoriam a 17. 6. 1991 mu byl udělen Čestný odznak československého vojenského pilota.

Motivy jeho odchodu jsou zřejmé z jeho básní, které před opuštěním protektorátu napsal.

*Ukřižování viděl jsem
národa svého.*

*Bok mu otevřeli
a krev mu tekla – a voda
(byly to slzy).*

*Ukřižování (neděle květná – slet)
21. května Karel 1939.
(Opsáno z originálu.)*

Ivan Václavík